

Magunkban mondott beszéd

Szívesen sütkérezünk a Nobel-díj fényében.

Ha tagadjuk is, mindannyian dicsőségre vágyunk, amint azt a jó Apáczai Csere János uram is megmondta kincses városom iskoláját köszöntő beszédében, de fel-

emelt ujjá ellenére időnk nagy részét elfecséreljük, mit sem törődve azzal, hogy a világból akaratunk ellenére, olykor megmagyarázhatatlanul, az emberiség elembertelenedett részének tudtával és sanda együttműködésével, barmok gyanánt kell ebből a világból kimúlnunk. Most az irodalmi Nobel-díj kitüntetettjének dicsőségéből reánk eső sziporkák özönében fürdetem

magam is magam. Rosszakaróim szerint csakis azért jöttem Svédországba, hogy közelebb legyek a Nobel-díjhoz. És most, amikor kezet rázhatok az első Nobel-díjas magyar íróval, tudom, hogy ennél közelebb ehhez a díjhoz én már nem juthatok ... De azért kihúzom magam, és a büszkeség érzése tesz még egészségesebben dagadtabbá, hiszen az, akinek zsebében ott lapul az aranyérem, bankszámláját pedig kövér összegben, kerek hasú számok feszítik, nos, ez az ember velem azonos nyelven ír, s ha a nyelv az a bizonyos kalap, amely egyformán a fejünkre illik, tudom, hogy ami belőlünk a kalapba kerül koránt sem azonos, hiszen az ő teljesítményét a legmagasabb irodalmi díjra taksálta a fölöttünk álló, a bizonyára mindent tudó tiszteletet érdemlő bizottság.

Önteltség érzése környékez? Habzsolni szeretnék valamennyit az ünnepelt fejé köré csavart glóriából? Könnyen meglehet, hiszen magam sem vagyok jobb a Déákné vásznánál. Olykor az én fejembe sem lehet csak lékeléssel behatolni. Talán annyira utálok-szeretem már a saját szövegeimet, hogy azt csak mások elismerésbe mártott szövege szoríthatja ki fejemből, ahelyett, hogy türelmesen kivárnám, amikor génjeimből kiindulva kitüremkednek belőlem...

Nem tudom, mi végre vagyok itt. Éppen úgy, ahogyan azt sem tudom, miért vagyok a világon, amikor nem vagyok otthon benne.

Talán azért utaztam költségeket nem kímélve a kétezres vonat sivitásának halálában hatszáz kilométernyit, mert volt egy sápadt padtársam az óvári iskola harmadik elemi osztályában, aki nagyszünetben naponta megosztotta velem sonkás-vajas zsemléjét. Együtt szenvedtük és faltuk az agyunkba hasogató tudást és a zsbongással bennünk apránként szétterpeszkedő nyiladozó életet... És azokat a felejthetetlenül finom tízóraitak nem tudtam megköszönni, mert valami, addig csak a mesékből ismert irtózatoss fenevad kiragadta mellőlem a velem egyformán vézna és ezért csupán első padba való társamat, hogy sárgacsillagos billogával együtt a tüzes kemencébe lökje.

Aztán volt egy nagyon jó, életet példamutatással tanító tanárom, aki az eljövendő szocializmus nevében üldözött szocialista vezetőként úgy ragasztotta rám a lelkesedés gyógyíthatatlan betegségét és mindentudása reánk szikrázó aranyát, hogy a padok tetején ugrálva ordítva biztatta osztályunkat a lankadatlan küzdelemre. Goldner Endrének a bőre alatt továbbra is viselnie kellett az irigység-sárga csillagát, míg végül, jobb híján, szülőföldjéről kiebrudaltan, egykori ismeretlen őseinek földjére kitántorgott elmúlni... Öt éves osztálytalálkozónkon már nem volt kinek megköszönnünk, hogy megtanított a társadalom zürzavaraiban a nyitott szemű tisztánlátásra.

Talán azért vagyok itt, mert volt a szülővárosomban, ebben a különös emberekben mindig kincses és sokféle nemzetiségeitől is gazdag városban, ahol őseim hatszáz esztendőnél is több ideje éltek, szóval volt ott egy Gyulafehérvárról betelepült ügyvéd, egy szegény és naiv szabó fia, akitől ismeretlenül is biztatásnál többet, újra és újra kedvet kaptam az életre. Könyveiből tanultam meg nem lelombozódni, nem kibicsaklani, nem félreállni, hanem élvezni az élet tücsök-bogár szépségeit, a tarka rétek apró csodáit, és anyanyelvem ízeit úgy csodálni, ahogyan ezt ő számtalanszor megtette, amikor patinás főterünket egy-egy költött kifejezésével körülloholta és valamelyik irodalmi kávéházunk ad hoc zsűriző asztaltársaságával minőség-ellenőriztette. Nekem találkoznom kellett volna ezzel az emberrel, akit Karácsony Benőnek tisztelünk a Nobel-díjasnak eddig még nem érdemesített magyar irodalomban. Tanítványának kellett volna lennem, de nem lehettem, mert az irtózatoss embertelenségek láttán, a pénzzel-csellettel megmentésére sietőknek is csak legyintett, és Klärmann Bernát néven, de magyar-ként, a néppel sorsát vállaló íróként önként osztozott zsidó társai embertelen sorstalanságra ítelt sorsában. Azóta is ott ballag olvasói tudatában a *Megnyugvás ösvényein*, a csendes élet nosztalgiáiból kiemelkedő, az életörömeiket hirdető utolsó könyvével az auschwitzi krematórium még mindig eszünkbe gomolygó füstjén át búcsút intve. Neki sem tudtam megköszönni, hogy nyomait keresve, a nyomába lépést próbálva, magam is író lehettem.

És ilyenformán összeszededelve emlékmorzsákból összeálló múltam, rá kellett döbbernem, azért utaztam ide, mert úgy érzem, hogy elmaradt köszöneteimet elmondhatom annak, aki a mellőlem és belőlem kiparancsolt jókat túlélve, fogszorított tehetségét összekapva emlékeim embereinek sorsát a világ figyelmébe állította.

Kertész Imre köszönöm a vajjas kenyeret.

Köszönöm Kertész tanár úr a madáchi ösztönzést.

Köszönöm Kertész Imre az életre, az írásra biztatást, az önismeret bennünk végtelenül tekeredő lajtorjája létének bizonyosságát.

Köszönöm Kertész Imre, hogy emlékeidből emlékeimnek a világon legfigyelemreméltóbb emléket állítottál könyveiddel.

Azért jöttem tehát, hogy megnyugvást találjak az erőszakosak által mindig feltúrt ösvényeinken. Az emlékezetemben kitörölhetetlenül ma is élő jó emberek nevében köszönöm, hogy emléküket a jövő figyelmébe emelve szóltál róluk, a sors-talanokról. Kiérdemelt Nobel-díjad aranyozó fénye cirógatja - holnap is jóságot mutató – füstbement arcuk.

Tar Károly

Le a ... tollakkal!

Mint az irodalmat méltánylók egyike, nagyot ugrottam örömben, amikor meghallottam, hogy a Svéd Akadémia Kertész Imrének ítélte a 2002-es évi irodalmi Nobel-díjat. Micsoda dicsőség gondoltam, és rögvést én-centrikus hullám fogott el. Juj! Hiszen akkor itt az alkalom, hogy kezet rázhassak a Nobel-díjassal! Mert a Követség bizonyára díszes fogadást rendez a tiszteletére, és hát csak meghívnak engem is! Hát persze, persze. Na de mi lesz, ha mégsem? Erre a gondolatra már nem ugrottam akkorát...

A televízió kített magáért és nívós interjú készített Kertész Imrével. Ez még a díjkiosztás előtt volt néhány nappal. Büszkeségtől feszülő kebellem és picinyke jóindulatú irigységgel néztem a Mestert, élvezettel hallgattam tiszta, szabatos magyar beszédét, azt, amit én már régen elfelejtettem.

Másnap, mert úgy látszik valaki szemmel tart onnan föntről és valaki a Követségről is: a postás jegyet hozott az Akadémiára, ahol ünnepeltünk majdnem háromnegyed órás gyönyörű beszédet mondott. Akik hallgatták – voltunk vagy kétszázan - nem tudták levenni a szemüket róla. Egy más, egy magasabb szféra zenéje csengett ki szavaiból, amely elgondolkoztatott. Mielőtt ez a nagy megtiszteltetés érte, író volt csupán, „egyszerű” író. Jó tollú író az igaz, a tollforgatók felső tízezeréhez tartozott már akkor is, de mégiscsak egy író, aligha több. Akkor. De most hirtelen több lett. Sokkal több. Nobel-díjas. Olyan valaki lett, akiből évente csak egyet szül a világ.